

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

II-то обикновено Народно Събрание.

III ЗАСЪДАНИЕ ВЪ СРЪДА 26 МАРТЪ 1880 ГОД.

(Начало 11 часа 15 минути подъ председателството на Хр. Стояновъ и послѣ на П. Р. Славейковъ)

Предсѣд. (Звъни.) Засѣданieto се открива. Моля ония г-да, които не сж дали още клетвата, да дойдатъ и си доджтъ клетвата.

Митр. Мелетий: (Зима клетва на нѣкои депутати.)

Предсѣдателъ: Ще се чете списъкътъ на депутатитѣ.

Секр. Коевъ: (Чете списъка на депутатитѣ.)

Предсѣдателъ: Отъ 171 души присѣствуватъ 132 души; Събранието е пълно. На дневний редъ е въпросътъ за избиранieto на една комисия за провѣрkitѣ на изборитѣ. Кои г-да искатъ да говорятъ върху този въпросъ?

Генчевъ: Азъ мисля, за да се провѣрятъ изборитѣ, трѣба да изберемъ една комисия, на която да се възложи тѣзи работа, и въ продължение на нѣколко засѣдания да ни представи свой отчетъ.

Д-ръ Минчевичъ: Добръ би било да се раздѣли комисията на нѣколко секции (отдѣла), защото, мисля, че само една комисия не е достаточна да извърши това доста голѣмо дѣло.

Пановъ: Мисля, че трѣбвало би най-напредъ да се разясни думата „секция.“ Споредъ мене тя не е понятна и азъ не зная да ли ще бжде тя удобна за насъ; за таково раздѣленie трѣба отдѣлни помѣщения за всяка секция, а иже това удобство

го нѣмаме, и, което е, мисля, най-главното, е: кой то желае секции, повторямъ да кажа, трѣба да обясни подобръ думата, какъ е ризбира.

Генчевъ: Азъ намѣрвамъ неудобства въ раздѣлението на различни секции, гдѣто една секция да представи изслѣдованията си на друга секция, и така по-нататкъ; защото всичкитѣ избори има да провѣри Народното Събрание.

Д-ръ Минчевичъ: Азъ разбирамъ предложението си така: да се раздѣли комисията на нѣколко подкомисии, защото самичка една комисия не би имала достаточна врѣме да разгледа и провѣри свидетелствата на толкозъ много представители. Със това ще се улесни дѣлото.

Михайловский: Мисля, да не затрудняваме дѣлото. Избирателниятъ законъ казва, какви качества трѣба да има единъ народенъ представителъ, а съ секциитѣ щемъ да имаме само затруднения. Нека бжде една комисия отъ 10 или 12 члена, която да пристъпи къмъ разгледване на протоколитѣ да-ли сж изборитѣ станали на основание на Конституцията и на избирателния законъ. Тя комисия ще ни предаде единъ рапортъ, по който Нар. Събрание ще да обсъди правилността на всякий единъ изборъ и не трѣба да правимъ новъ законъ за секции. (Гласове съгласни.)

Пановъ: Сжщото щѣхъ и азъ да кажж.

Станчовъ: Като единъ отъ г-да депутатитѣ е подигналъ въпроса за провѣриванне на изборитѣ и като стана дума отъ една страна, да се съставятъ секции, а отъ друга страна да се избере една коммисия, на която да се възложи прегледванието на протоколитѣ (по предложението на г-на Генчева), то азъ се съгласявамъ съ послѣдното предложение, и предлагамъ отъ моя страна да състои тази коммисия отъ 10 члена. Тя трѣбва да си распореди работитѣ и да предложи на Нар. Събрание своя рапортъ. Послѣ Нар. Събрание по своя воля ще приеме или ще отхвърли депутатитѣ.

Славейковъ: Г-да представители! Ние чувахме, че въ други камари, и даже въ камарата на толковъ близката ни Источна Румелия, се дѣли Нар. Събрание на секции, и че може въ много други камари ставатъ такива подраздѣления. Вчера се чу, че е желателно да се дѣлимъ и ние на секции. Но всичко, що става въ другитѣ камари, не е задължително и за нашата камара; това може да се приеме, когато не виждаме мжнотини отъ него. Жално е, че г-дата, които вчера се произнесоха за секции, днесъ ги нѣма тука да заципаватъ своитѣ мнѣния; и затова именно зимамъ да поговоря върху този предметъ, за да се не каже, че не сме мислили за него, да ли е нужно това за насъ или не, и до колко е нужно или не. Дѣлото за провѣркитѣ, мисля, че е сега сжщо, както и въ миналото Събрание. Тогава не се видѣ за нужно да се дѣлимъ на секции, но се избраха 9 или 10 души, които помежду си направиха секции, прегледаха протоколитѣ и представиха единъ рапортъ на Събранието. Това сжщо виждамъ че може да стане и сега. Инакъ неможе да стане, защото първо нѣмаме удобства на мѣстото; друго, че отъ секции се раждатъ само повече удобства въ спиране на работитѣ; трето, защото може дѣйствително да се покаже нужда за распределение на секции тогасъ, когато ще има законопроекти, гдѣто може да стане нужда за раздѣленieto на работитѣ. Споредъ както азъ разбирамъ думата, „секции“, то е да се разгледа единъ въпросъ въ двѣ или три отдѣления, и рапортътъ на тѣзи три отдѣления да се представи на Събранието да го вотира. А разгледването въ пѣколко секции става, за да може да се разгледа, колкото е възможно, по широко единъ въпросъ. Така разбирамъ азъ раздѣлението на секции. Този случай за провѣркитѣ нито има такава важностъ, нито имаме за това удобства, а работата пакъ става по сжщия начинъ, безъ да носи наименованието на секции. Една коммисия отъ 10 или 12 члена тоже може да си раздѣля работитѣ за по-скоро то свършване по тоя начинъ, че една часть ще разгледа едно отдѣление, а друга часть — друго от-

дѣление, и най-послѣ ще прѣдставятъ единъ цѣль рапортъ, който ще се разисква въ Събранието. Така безъ да отхвърляме идеята за секции, ще се съгласяваме съ предложението на г-на Генчева, и нѣкои други прѣдставители за една коммисия. Въ сжщото врѣме съгласяваме се съ г-на Минчевия, че тази коммисия може да се раздѣли на секции. Затова не отблъсвамъ думата „секции“, но приемамъ я въ единъ попрактически способъ, отъ колкото ония г-да, които вчера и днесъ отвориха дума за секциитѣ. Колкото за рѣшенiетата, има да споменж, че тази коммисия не рѣшава окончателно, но ще представи своя рапортъ на Народ. Събрание. И за това съмъ на мнѣние, че нѣмаме нужда да приемемъ секции, като не ни е наложено отъ важността на въпроса. Така се е вършило въ миналото Събрание, а може и сега да се върши. —

Стамбуловъ: Ония господа, които вчера предложиха, да се раздѣли Събранието на секции, тѣхъ ги днесъ нѣма тука. Азъ само забѣлжвамъ, че въпросътъ не се отнася къмъ днешното засѣдание, това е въпросъ, който ще се рѣшава тогава, когато ще се разгледа правилникътъ. Въ приврѣмения правилникъ въ 8 чл. казва се: (Чете го). Сжщо и 21 членъ отъ избирателния законъ за Нар. Събрание казва: (Чете го). Това ще каже, че Собранието само е сждия, върху това, кои избори сж правилни и кои не. За въпросътъ за секции може да се тури единъ членъ въ правилника; а това ще се разгледа, когато ще имаме да правимъ правилникътъ. Колкото за провѣркитѣ, то моето мнѣние е, да се състави една коммисия отъ 10 члена. Раздѣляването на секции не трѣба да зимаме въ внимание, защото никой законъ нито правилникъ не ни го предписва.

Предсѣдателъ: Считамъ за нужно да забѣлжж, че има недоразумѣние въ предложението, което се разисква. — Има два въпроса на дневний редъ: единъ — да се избере една коммисия за провѣркитѣ на изборитѣ, а вторий — да се раздѣли Събрание на секции. Това второ предложение е съвършено ново; първиятъ въпросъ е за коммисията, която ще разгледа избирателнитѣ протоколи. Въ теченнето на обсъждаването на този въпросъ породиха се мнѣния за новий въпросъ. Г-нъ Минчевия предложи, да се раздѣли коммисията въ границитѣ си на подкоммисии; това е ново предложение, и не е било предложено на разискване.

Горбановъ: Г-да предговоривнитѣ изрази мнѣние, че въ ръководството на Събранието трѣба да приемаме това, щото е полезно, и че не трѣба слѣпенката да приемаме онова, което става въ другитѣ камари. Азъ съмъ на пѣлно съгласенъ съ това предложение, че ние не трѣба слѣпенката да се ръководимъ, и да не приемаме онова което не е ра-

зумно и практично. До колкото съмъ челъ и раз-
 вѣталъ, провѣрките на депутатитѣ въ всичкитѣ събра-
 ния, гдѣто има конституционално управление, даже
 и въ наша Българска Источна Румелия, всичкитѣ слѣ-
 доватъ реда, гдѣто Събранието се расподѣля на разни
 комисии, и отъ тѣзи разни комисии се преглеж-
 датъ всичкитѣ избирателни протоколи, преди да се
 потвърдятъ изборитѣ въ самото Събрание. Това ако
 да бѣше излишно и погрѣшно, не щѣше да се прак-
 тикова по всичкитѣ конституционални и добръ наре-
 дени и устроени държави. — Ако да бѣше този въ-
 просъ маловаженъ, както каза предговорившия отъ
 трибуната, то не щѣше да има за него членъ въ
 Конституцията, гдѣто се спомѣнува, че трѣба да ста-
 ватъ провѣрките. — Казуватъ нѣкои господа че е
 достаточно да се избере само една комисия отъ 10
 или 12 члена, приемамъ. Но за тази комисия,
 която ще разгледа провѣрките, кой ще потвърди.
 че нейнитѣ избори сж правилно станали? (Гласове:
 Народ. Събрание!) Народ. Събрание! Тогазъ нѣма
 нужда да се избира никаква комисия, защото може
 просто да земемъ протоколитѣ и да ги прочетемъ
 тукъ, и работата се свършва. Азъ виждамъ необходи-
 мость на нѣколко комисии, толкозъ повече, щото и
 привремений правилникъ казва, че нѣколко комисии
 се избиратъ за единъ въпросъ или за разни въпроси, а
 въпросътъ за избирание на депутатитѣ е единъ отъ най-
 главнитѣ и има голѣма важность за Народ. Собра-
 ние. Защо онзи денъ и днесъ, се кълнахме, че ще
 пазимъ вѣрно и точно Конституцията, колкото ни
 стига ума и съвѣстѣта? Въ Народно Събрание има
 лица, които не отговарятъ на Конституцията, (Гласове:
 на предмета!) и за това искамъ да се избержтъ разни
 комисии самостоятелни, гдѣто всѣка комисия да
 може да разгледа твърдѣ добръ и основно, какъ
 сж станали изборитѣ на представителитѣ, които сж
 членове отъ другата комисия; защото да бѣде чо-
 вѣкъ сѣдия самъ на себеси не е възможно, а може
 да сѣди само за друго. Ако оставимъ провѣрките
 само на една комисия, тогава она ще сѣди и сама
 за себѣ си, и така се изгубва значението на про-
 вѣрките.

Стамбуловъ: Азъ немога да разберж, защо
 г-нѣ Горбановъ, който знае хубаво, че днешнитѣ
 представители сж представители на цѣлото княже-
 ство, нѣма довѣрие на тѣхъ, на които цѣлий народъ
 даде довѣрие, като ги избра за представители?
 Нека ни обясни, защо се недовѣрѣва на лица, които
 дойдоха тука съ довѣрие на единъ цѣлъ народъ? Азъ
 неможъ друго да си мисля, освѣнъ че човѣкъ, който
 подозрѣва нѣкого, трѣба самичакъ да е способенъ за
 нѣщо подобно. Обидно е на всякаго, който е избранъ
 отъ народа, гдѣто го хора подозрѣватъ.

Предсѣдатель: По прилично говорете!

Стамбуловъ: (Продължава.) Прилично говори.
 защото обяснявамъ само това, което каза негова
 милость. Като имаме Конституция и привремененъ
 правилникъ, на който 8-ий членъ казва: (чете го).
 Тогава имаме право, да си избираме за улесне-
 ние на работитѣ една комисия, на която ще се
 дадатъ протоколитѣ, върху които тя ще направи
 единъ докладъ, който ще прегледами тука въ Събра-
 нието, както и въ напрѣжното Събрание било ста-
 нало. И петъ комисии, нека кажемъ, да бихме
 имали, пакъ тѣ трѣба да даджтъ докладътъ на Нар. Съ-
 бране, и само Нирод. Събрание има право да рѣ-
 шава, на основание на протоколитѣ, кой е законенъ
 представител и кой не. Дали пакъ има една или
 петъ комисии, това е все едно, само азъ не виждамъ
 нужда, защо да има 5 комисии, когато стига една.
 Когато ще има петъ разни въпроси, тогава разбирамъ
 да има и петъ различни комисии; когато има само
 единъ въпросъ, то не трѣбва повече освѣнъ една
 комисия.

Славейковъ: Много зависи рѣшението на този
 въпросъ отъ историческото развитие на думата „сек-
 ция.“ За да разберемъ по добръ, що тя значи, то
 ще кажж слѣдующий примѣръ: Имаме 171 предста-
 вители, да ги земемъ и раздѣлимъ на равно н. пр.
 на 3 или на 5 секции, безъ да можемъ даже да се
 расположимъ и распредѣлимъ, какви хора ще влѣ-
 знатъ въ една или въ друга секция. Въ тѣзи сек-
 ции могатъ да се разискуватъ въпроси отъ една и
 отъ друга страна. Нѣ таквъ раздѣление въ нашето
 Събрание не е възможно, защото има лица, които
 сами да паднатъ въ една секция, неможатъ да на-
 правятъ нищо, защо то ако има между депутатитѣ
 лица способни за работа, то може да има 40 или 50
 души, които не сж способни. За това е подобръ да
 се избержтъ въ комисията такви способни лица,
 отъ колкото да се раздѣлимъ на секции съ тегление
 жребие, гдѣто неможемъ да опредѣлимъ, кой кѣдъ
 да попадне. — Въ другитѣ камари улеснението е това,
 че тамъ сж имали похубаво минало отъ колкото ние
 и всичкитѣ почти представители въ другитѣ камари
 могатъ да размислятъ и обещждатъ въпроситѣ, което
 за сега у насъ е не възможно. Ето именно, кое е най-
 мѣчното за да изпълнимъ предложението за секци-
 тѣ. Това е една голѣма прѣчка, която трѣба да зе-
 мемъ въ внимание, ако исками да се раздѣлимъ на
 секции, както въ другитѣ камари и другитѣ държави,
 въ които сжествува конституционаленъ животъ отъ
 100—80 или 60—50 години, гдѣто всичкитѣ сж
 запознати съ тѣзи наредба и гдѣто всички сж спо-
 собни да разсждаватъ върху въпроситѣ. Даже и въ
 близката Румелия — казватъ нѣкои господа — има
 секции; това е станало тамо на основание и по влия-
 нието на Органически Уставъ за тази страна, защо-

то този уставъ се направи отъ европейскитѣ делегати, които сѣдили по своему, когато го нареждали. И който е челъ съ внимание всичкитѣ дѣла на такова раздѣленіе на секции, пакъ е видѣлъ какви мъжнотини се срѣщатъ п въ камарата на Источна Румелия, макаръ че тамъ сѣ само до 40 представители, избрани почти всички отъ най образованитѣ лица на страната. Но у насъ, гдѣто има таково голѣмо число представители, това е невъзможно, и съ поширокото разискване ние отбѣгваме само, както и въ миналото Събрание, отъ работитѣ си. За това сега не можемъ друго да направимъ, освѣнъ да си изберемъ една комисия отъ 10 или 13 лица, които могатъ да си распределатъ работата, както ще видятъ за удобно. И въ това азъ виждамъ единъ родъ секции, които за насъ не правятъ никакви затруднения; то е само по практиченъ способъ за нашиятъ въпросъ. Нека има тази комисия н. пр. три секции, които да разгледатъ този въпросъ и да прѣдставятъ единъ рапортъ, който да се даде на обсъжданіето на Нар. Събрание. Но не виждамъ никоя нужда, да сѣди една секция другата. Една комисия отъ 10 души, на която да се възложи провѣрката на изборитѣ, може да се раздѣли на два или три отдѣла, но думата „секция“ не трѣба да я има; така една частъ отъ комисията може да разглежда протоколитѣ на другата, и тъй въ концѣ концовъ ще излѣзе сѣщето отъ една комисия, както би излѣгло отъ различни секции. Въ избирателния законъ е казано, че само Народ. Събрание има право да провѣрява изборитѣ; за това била комисия, били секции, пакъ само Народ. Събрание е компетентно да рѣшава въпроси върху изборитѣ. Но за да може по-лѣсно да го рѣши, затова се дава пълномощие на една комисия, за да разгледа тѣзи избори; но само на Народ. Събрание дава законътъ право да рѣшава за тѣхъ. За това не виждамъ нѣкоя нужда за раздѣленіето на секции, които нѣматъ и никоя важностъ, само че може при таково раздѣленіе да се мине неделя и повече врѣме, преди да се свършатъ провѣрките, — слѣдователно азъ отблъсквамъ думата секции за направеніето на провѣрките, и предлагамъ да се избере само една комисия,

Горбановъ; Станахъ да искажъ мисълта си по-ясно или по точно, защото моятъ пичитаемъ събратъ, Г-нъ Стамбуловъ, иска да даде съвършено друга мисълъ и друго значение на думитѣ ми. Той иска да каже, че азъ нѣмамъ довѣрие на комисиятѣ, които Народ. Събрание назначи да направятъ провѣрките. Не само азъ, но ни единъ не може да каже, че веднажъ избранна комисия отъ едно тѣло, каквото е Народ. Събрание, нѣма довѣрие на такава комисия. Това е моето мнѣние, което си тука исказвамъ; и чудж се, какъ могатъ да искривяватъ мнѣніята тѣзи хора! Може би да го правятъ за частна своя полза.

Каза се тука да се избере една комисия, и че така работата ще върви по скоро, отъ колкото да се избератъ 5 комисии. Но азъ мисля обратно, че ако се избератъ 5 комисии, отъ които всѣка може да прегледа една губерния, тогава на мѣсто една недѣля може да си свършимъ работата за 24 или 40 часа. Други единъ депутатъ пакъ предлага да се раздѣли една и сѣща комисия на двѣ секции; нъ азъ мисля, че ако ще има 5 секции, то ще се извършатъ провѣрките не само още по скоро и по точно, нъ ние така ще се съобразимъ и съ всичкитѣ конституционни наредби.

Сукнаровъ; При всичко че Събранието се е освѣтило върху въпроса, азъ все пакъ намирамъ за необходимо да кажъ нѣколко думи, като изявямъ предварително, че съмъ съгласенъ, да се избере една само комисия. Г-нъ Горбановъ каза, че въ всички конституционни държави сѣществуватъ тѣзи наредби, че провѣрките се извършватъ чрѣзъ секции; но азъ можж да му кажъ, че има държава, която горѣ-доло припца на нашата, и въ нея сѣществуватъ редѣтъ, който е приетъ и у насъ. Постѣ това преминувамъ на самия предметъ. Правилникътъ ни казва, кой има право да прави провѣрка на избираеми тѣ представители; споредъ избирателния законъ, това върши самото Народ. Събрание. Народ. Събрание се произнася върху изборитѣ съ да или съ не, — и затова комисията не играе тука нѣкоя роль друга, освѣнъ роль на улеснителенъ факторъ. Подобни нѣща виждаме и въ сѣдилищата. Тамъ н. пр. дѣлата, за улеснение на сѣдилищата, даватъ се на единъ членъ или на другъ, споредъ засѣданията. Този членъ прочита и разглежда предмѣта и го предлага на сѣдилището. Така сѣщо и комисията за провѣрките нѣма да играе никоя друга роль, освѣнъ тая да прегледа избирателнитѣ протоколи и на основание на представениятъ намъ резултатъ, ние да се произнесемъ. Разбирамъ значението на секциитѣ тогава, когато ще имамъ да разглеждамъ единъ законопроектъ; нъ тука комисията нѣма нищо друго да прави, освѣнъ да ни представи това, което намѣри въ протоколитѣ за изборитѣ. Друго, Г-нъ Горбановъ още казва, че трѣбало за провѣрките нѣколко комисии; ако би да има повече въпроси, тогива да, трѣба да има и различни комисии, както са казва и въ 8 членъ на правилникатъ. (чете го). Прочее мисля, че е излишно да се разпсква повѣче този въпросъ, който и самъ по себе си е твърдѣ ясенъ; и желая да се даде на гласо-подавание. (Гласове: съгласни.)

Д-ръ Браделъ: Предъ полвина часъ искахъ да кажъ за сѣщиятъ въпросъ: на провѣрките се дава толкѣва голѣма важностъ, като да се мисли, че повечето депутати сѣ незаконно избрани; азъ пакъ мисля, че ставатъ провѣрки само за възможнитѣ грѣш-

ки, и изборитѣ при такива случаи, вѣрвамъ, че сж единични. За да станатъ провѣркитѣ по скоро и по лесно, за това да се избере една комисия; нѣ въпросътъ за секции трѣба да бѣде подигнатъ само тогава, когато ще има разни въпроси, за да може да спечели Събранието врѣме за поспорошното нѣмъ разискване. Въпросътъ се тука подигна съ чиста формална часть. Комисията, която ще бѣде избрана, ще разисква предмѣта; ако немѣри въ протоколитѣ нѣщо не добро, ще ни го предложи на обещание, и върху въпроса ще се произнесе Събранието. Само комисията, която ще прави тѣзи провѣрки, ако ще има 10 члена, то работата не е мѣчна, за да може по скоро да ни подаде своя рапортъ. Така сж и за членоветѣ на тая комисия, може да се прегледатъ протоколитѣ тука; съ това много малко трудъ и врѣме ще се губи. Нѣ само този въпросъ да се предложи, колко члена трѣба да има тая комисия. За това въпроса е лесенъ; нека се представи проектътъ и въ 10 минути ще се рѣши въ Народ. Събрание, дали членоветѣ на тѣзи комисии сж законно избрани или не. Тия сж формалнитѣ въпроси. Ние не можемъ да предположимъ, че въ цѣла България изборитѣ сж станали незаконни. На мѣсто да разсждаваме въпросътъ за секции тука, и да ли ще има една или повече комисии, то, мисля, по добръ е да пристѣпимъ на дѣло — да изберемъ една комисия. Доста вече се разисква този въпросъ.

Тодоровъ: Съгласенъ съмъ да се избере една 10-члена комисия за провѣркитѣ на изборитѣ въ Народ. Събрание. Но мнозина отъ предговорившиѣ казаха, че това не било важно нѣщо. Това е, Г-да, отъ една твърдѣ голѣма важность. Сница сме се клѣли, че ще пазиме Конституцията и за това и трѣба да гледаме, да ли иматъ всичкитѣ депутати условията, които Конституцията изискува; защото между депутатитѣ има млади и безграмотни хора. Този въпросъ е отъ голѣма важность, да ли иматъ избранитѣ и изискуемитѣ качества за представители.

Брънчяновъ: Отъ всичко, което каза предговорившии Г-нѣ, излиза на явѣ, че той се съмнѣва да не би при съставленнето на комисията, да подпаднатъ лица съмнителни. Туй е твърдѣ възможно. Нѣ имамъ ли причини да се съмнѣваме че всичкитѣ членове на тѣзи комисии нѣма да дѣйствуватъ точно и правилно, като допуснемъ даже, че ще влѣзжтъ въ нея едно или 2 лица, може-бити, неправедно избрани? Азъ това не могъ ни да го помисля; защото имамъ предъ видъ честността на лицата и несъмнителността въ правилността на тѣхнитѣ избори; за това се съгласявамъ съ мнѣнието, че най-удобно е да изберемъ комисия.

Славейковъ: За да свършиме въпроса, ще кажъ, че въпросътъ за секции може да се повърне

на подирѣ; а сега отъ страна на повече отъ другитѣ представители имамъ да забѣлѣжа противъ Г-да Горбанова и Тодорова, че отблжсновамъ тѣхното мнѣние, като обидно за членоветѣ на Събранието. Отблжсновамъ го, защото нито единъ отъ насъ не може да приеме, че би правилъ нѣщо по инатъ или по хатѣръ, нито може комисията друго да предложи на Нар. Събрание отъ онова, което намѣри въ протоколитѣ; затова отблжсновамъ това. (Ржкоплѣсание). Отблжсновамъ и мнѣнието, което предлага да се раздѣли Събранието на губернии, и една да провѣрва друга губерния; защо то сега сме всинца отъ една губерния-отъ Българското Княжество, и всичкитѣ гледаме прѣлѣзъ очитѣ на всичкитѣ губернии. Ние не сме дошли тука да дѣлимъ нашето Княжество на губернии; но клѣли сме се, че ще служиме на нашето отечество съ всичкото си усилие; като отблжсновамъ това всичко, желая да се пристѣпни къмъ избора на комисия. (Гласове: изчерпано е.)

Горбановъ: Искамъ само да възраза на Г-на Славейкова. Той се докачи въ името на Събранието. Никой нѣма да се докача; нито азъ, нито Г-нѣ Тодоровъ ненаправи нѣкое докачение, когато изказоване своето мнѣние; всякий слушаше нашето мнѣние, което състояше въ това, да се подраздѣли Събранието на нѣколко комисии или секции, за да разгледа провѣркитѣ за изборитѣ. Това незначително раздѣливание на Българскитѣ народъ; но е едно нѣщо, което се върши въ всичкитѣ конституционални добри наредени държави. Ако и да има държава, въ която да се счита за не нужно, то само тя държава не е добръ образована. За това отблжсновамъ всичкитѣ обвинения, които Г-нѣ Стамбуловъ и Славейковъ хвърлятъ на лица, кога тия си казватъ явно и праведно своето мнѣние.

Д-ръ Браделъ: Въпросътъ влѣзва въ другъ ужѣ; най-главния въпросъ е: какъ да се направятъ провѣркитѣ за изборитѣ; за туй дерзая да предложъ на Събр. да се прекъснѣтъ всичкитѣ лични препирни, и да се предложи, отъ колко члена да бѣде комисията, отъ 8, 10 или 12 члена? Членоветѣ на комисията да се провѣрятъ сами и да дадатъ докладъ на Нар. Събрание за своитѣ изслѣдования.

Стамбуловъ: Г-нѣ Браделъ смѣсва два въпроса: комисията, която ще избираме за провѣркитѣ на нашитѣ избори, нѣма да провѣрва изборитѣ, защото споредъ 26-й членъ на избирателния законъ, само Народното Събрание провѣрва, кои избори сж прави, кои не. Заради туй Народ. Събрание е един-ственикъ сждия въ това отношение. Като говорятъ нѣкои г-да, какъ ставатъ провѣркитѣ въ други нѣкои мѣста, тѣ забравятъ, че тамо има конституционаленъ животъ, които сществува отъ 200—300 години, гдѣто правилността на изборитѣ се опредѣлява отъ Вър-

ховний Сядъ. Въ малки събрания може това да е удобно, да се раздѣлятъ депутатитѣ на сизии; нѣ такива провѣрки сж само за това, да се виждатъ дали иматъ хората мандатъ или свидѣтелство въ ржката, че сж дѣйствително избрани. Такива провѣрки ставатъ и въ Румелия. Тамъ затова рѣшава Върховний Сядъ, кой е правилно избранъ, кой не е; и за когото се показува, че е неправилно избранъ, махва се. Но тука Нар. Събрание е самичкъ сядия на провѣрките на всичките представители въ Нар. Събрание. И колкото за това, то трѣба да помолимъ и комисията, да почака до когато цѣлия рапортъ ще бжде готовъ; но желателно е да захване отъ Софийската губерния да ни представлява резултата на своите изслѣдования, и така редомъ. Всѣки представителъ трѣба да мине прѣзъ преглеждане на Нар. Събрание.

Д-ръ Браделъ: Азъ видя, че Г-нъ Стамбуловъ азъ ма е разбралъ. И азъ съмъ на мнѣние да направи комисията само единъ докладъ или екстрактъ отъ избирателните протоколи. Азъ признавамъ, че Нар. Събрание е върховний сядия за правилността на изборитѣ; но азъ казахъ, че комисията е само единъ докладчикъ на тѣзи избори, и тя дава екстрактъ на Нар. Събрание, да го обсъди. Само мисляхъ, прѣди да се приеме този докладъ, то членовеѣ на тази комисия трѣба да представятъ пълномощията да ги прегледатъ понапрѣдъ отъ Нар. Събрание, за да се види, дали тая комисия състои отъ членове добри избрани.

Славейковъ. Именно за това искамъ да възразя на Г-нъ Д-ръ Браделя, че за комисията да се направи провѣрката особено, то е обидно за нея; защото, когато се избиратъ такива комисии, тогава всѣкой се отнася къмъ нея. Затова искатъ и нѣкой раздѣлението на секции, за да се махне недоувѣрчивостта; но като изберемъ комисия, на която възлагаме нашето довѣрие, то не разбирамъ, защо да се подхвърли тази комисия подъ особено разглеждане на нейните избори? Когато Нар. Събрание ще се произнесе за всичките депутати, тогава ще се произнесе и за тия, които представляватъ комисията. И ако да би се случилъ единъ или двама членове въ комисията, на които изборитѣ не бихъ се приели, или че бихъ нѣмали тѣ нужното довѣрие относително за правилностъ на изборѣтъ имъ между насъ, то имаме довѣрието на 8 други души. Затова именно отблъснувамъ предложението, да се разгледватъ протоколите на членовеѣ на комисията особено. Народното Събрание е единствения сядия, а комисията има само да ни намалява работата. Защо особено да ги разглеждаме? Избирането въ комисията става по довѣрие, и Народното Събрание ще сяди за всичките представители. (Гласове: изчерпано е!)

Станчовъ: Прѣдлагамъ да се пита: желае ли Нар. Събрание да се разисква въпросѣтъ още по нататѣкъ?

Тодоровъ: — Наистина, Нар. Събрание е единствения сядия, и затова и комисията неще да играе друга роль, освѣнъ като докладчикъ, но това азъ поменахъ на почитаемите депутати, че трѣба въ комисията да се избератъ хора, които иматъ условията и качества, които изисква законѣтъ. Това е важенъ въпросъ, и трѣба да се пази да не се избератъ не зрѣли хора, защото незрѣли хора иматъ и незрѣли идеи.

Станчовъ: Не искамъ да продължавамъ въпросѣтъ, само протестирамъ противъ думите на Г-нъ Тодорова, защото Г-нъ Тодоровъ самъ не знае дали е зрѣлъ или не.

Бръшляновъ: Отблъскамъ тоже думите на Русенския Губернаторъ (гласове: тука нѣма Губернатори) и му предлагамъ да си ги вземе назадъ, като безосновни и обидни за Народ. Събрание.

Предсѣдателъ: Нетрѣба да излизате съ обвинение. Има ли още нѣкой да говори? (Никой нѣма). Който желае да се продължава, да си дигне ржката. (Никой не дига). — Има предложение; първо да се избере една комисия, която да направи провѣрки за изборитѣ; второто предложение е: да се раздѣли комисията на секции; и друго още едно предложение: да се раздѣли Нар. Събрание на секции, именно петъ, които да направятъ провѣрките. Тия са предложенията, които ще се предложатъ на гласоподаване; първото предложение е отъ Г-на Генчева.

Генчевъ: Предложихъ да се избере една комисия за провѣрките на депутатитѣ и въ продължение на нѣколко заседания да ни представи единъ рапортъ за тѣзи провѣрки. А колко човѣка да бждатъ въ тази комисия, това остана на Събраннето да рѣши, да го опредѣли.

Предсѣдателъ: Който не приема предложението на Г-на Генчева, да си дигне ржката. (Никой не дига). (Приема се.) — Останъ сега отъ колко лица да състои тази комисия.

Д-ръ Браделъ: Когато бѣхъ предложилъ, да се провѣрятъ изборитѣ на членовеѣ на тази комисия най напѣдъ тука въ Събраннето, чини ми се, че съ това не искахъ никого да подозрѣвамъ.

Предсѣдателъ: Въпросѣтъ е свършенъ. Първото предложение бѣше на Г-на Генчева, а другото бѣше на Г-на Браделя — съ една вариация. Но понеже се прие предложението на Г-на Генчева, то всички други предложения падатъ. Въпросѣтъ е само отъ колко души да състои тази комисия?

Станчовъ: Именно, искахъ да кажа повторително, като поддържахъ мнѣнието на Г-на Генчева, че тази комисия да състои отъ 10 души.

Председателъ: Желает ли нѣкой да говори? (Никой). Приема ли Нар. Събрание предложението на Г-на Станчева? (Приема). По кой начинъ да стане гласоподаването? (Гласове: Тайно!) За нѣколко минути разпущамъ Събранието. — (Послѣ 5 минути) —

Председателъ: (Звъни.) Ще пристъпиме къмъ гласоподаването.

Секр. Коевъ. (Чете списъкътъ на депутатитѣ). (между това дохожда Княжескиятъ Комисаръ Д-ръ Стоиловъ и гласоподаването се прекъсна.)

Д-ръ Стоиловъ. Господа! съгласно съ вчерашното пълномощие, имамъ честь да Ви съобща че Господинъ Каравеловъ заедно съ Г-на Цанкова вчера както и днесъ бѣше приетъ отъ Негово Височество въ особена ауденция, и резултатъ на това съ слѣдующитѣ два декрета, които имамъ честь да прочетъ на Събранието: (Чете): „Указъ № 134. Ний Александръ I. съ Божия милость и народната воля Князь на България.

Съгласно съ статьи 150, 152 отъ Конституция на Българското Княжество постановихме и постановяваме:

1) Да назначимъ Г-на Драгана Цанкова за министръ на външнитѣ дѣла и исповѣдения и за председател на Министерскиятъ Съвѣтъ.

Издаденъ въ нашиятъ дворецъ въ София на 26-ий Мартъ 1880 год.

На първообразното съ собственната рѣка на Негово Височество подписано: Александръ. Приподписанъ председател на Министерскиятъ Съвѣтъ и министръ на просвѣщението: Епископъ Климентъ.

Указъ № 135. Ний Александръ I, съ Божия милость и народната воля Князь на България.

Съгласно съ статьи 150, 152 отъ Конституцията на Българското Княжество и по предложение на председателя на нашиятъ Министерскиятъ Съвѣтъ постановихме и постановяваме:

1) да назначимъ Г-на Г. Тишева за министръ на вътрѣшнитѣ дѣла, Г-на И. Гюзелева за министръ на Народното просвѣщение, Г-на П. Каравелова за министръ на финанситѣ, Г-на Хр. Стойнова за министръ на Правосудие.

Издено въ нашиятъ дворецъ въ София 28-ий Мартъ 1880. година.

На първообразното съ собственната рѣка на Негово Височество подписано: Александръ. Приподписанъ председател на Министерскиятъ Съвѣтъ и министръ на външнитѣ дѣла и исповѣданиято: Д. Цанковъ

(Слѣдъ прочитанието на тѣзи декрети, стана голѣмо ржкоплѣскание и викове „да живѣе“.

Д-ръ Стоиловъ: Въ сѣщото врѣме Ви съобщавамъ, че съмъ питалъ, както ме вчера молихте, Негово Височество за телеграммата, която Събранието

е рѣшило да испрати на родителитѣ на Негово Височество. Негово Височество не вижда никакво прѣпятствие да се испрати такъва една телеграмма или отъ бюрото или отъ Събранието. (Гласове: да живѣе).

Мин. Цанковъ. Негова Свѣтлость, като благоволитъ да ме направи първъ министръ на Княжеството, азъ му благодаря за това, и надѣя се, че като преставители на народа, ще дадете Вашето довѣрие; защото безъ благоволенieto и довѣрието на народа, както азъ, тѣй и моитѣ другари не можемъ нищо да свършимъ. За това Ви моля, отъ наша страна, да имате това обезпечение, че ще се стараемъ да бждемъ всекога вѣрни както на Конституцията, тѣй и на народа, и желаемъ да имате довѣрие къмъ насъ както и народа има довѣрие въ Васъ.

(Гласове: Да живѣе!)

Мин. Каравеловъ. Азъ ще помоля Народното Събрание да пристъпи послѣ до избиранieto на председателятъ и надѣя се, че ще имамъ отъ сега така сѣщо довѣрието на Народното Събрание, както го имамъ и прѣди до дѣто бѣхъ председател на Нар. Събрание. (Ржкоплѣскание и гласове: Да живѣе!).

Под пред. Славѣйковъ. Намѣстата трѣба да си сѣднете, г-да министри. (Отиватъ къмъ министерскиятъ столъ). Почитаемо събрание! Азъ мисля, че сме длъжни, отъ страната на всичкото Събрание да поднесемъ, чрѣзъ комисара, на Н. Свѣтлость голѣмата радостъ и признателностъ за това, че благоволилъ да земе въ внимание желанието на Народното Събрание. А особено трѣба да изразимъ своята радостъ за добрий този изборъ, съ който е станало министерството, съ което се надѣваме, че ще може Нар. Събрание да върви съгласно. Честити министри сѣ поставени на своитѣ постове, нѣ още всички трѣбва да имаме довѣрие къмъ тѣхъ, защото безъ това нито камарата, нито народа може да работи, както трѣба. Желателно би било да не се възраждатъ прѣприпи за малки и нищожни работи, но всички да бждемъ въодушевени за добро, за което всички сме свикани да работимъ. (Гласове: Да живѣе). Сега ще пристъпимъ къмъ избиранieto на членове за комисията.

Пред. (Послѣ гласоподаването): Слѣдствие на сега станалитѣ избори, които ми съобщиха секретаритѣ, е слѣдующето; нѣ понапрѣдъ има да забѣлѣжжъ, че отъ 171 представители, при отварянието на Събранието присѣствували 139, а гласоподавали 125, и отъ това този е резултатътъ: г-нъ Сукнаровъ доби 109 гласове, Славейковъ — 115, Грънчаровъ — 106, Станчовъ — 103, Самсаровъ — 100, Стефанъ Поповъ — 104, Пановъ — 108, Симидовъ — 110, Живковъ — 108, Драсовъ — 2, Тихчевъ — 6, Даскаловъ — 6, Митрополитъ Мелетий — 3, Георги Цанковъ — 3. А. Цановъ — 110, Л. Павловъ — 1, Бурмовъ — 5, Бръш-

ляновъ — 3, Д-ръ Радославовъ — 2, Наумовъ — 1, Попъ Тодоръ — 1, Симеонъ Прѣславски — 1, Григорий Руссенский — 1, Отецъ П. Радѣвъ — 1. Тодоровъ — 3, Иосифъ Ковачевъ — 6, Анневъ — 5, Горбановъ — 8, Храповъ — 5, Савва Илиевъ — 4. Расолковъ — 3, Стамбуловъ — 11, Д. Цанковъ — 7, Ив. Даневъ — 3, Генчевъ — 6. В. Попповъ — 6, Каролевъ — 2, Соколовъ — 4. Михайловский — 5, Тодоръ Икономовъ — 1, Стояновъ — 1, Коевъ — 1, Ниязи Бей — 2, Болерски — 1, Вълчановъ — 1, Д-ръ Молловъ — 1. Райчо Поповъ — 1. Отъ тѣхъ иматъ вишегласи; Сукмаровъ — 109, Славейковъ 115, Грънчаровъ 103, Самсаровъ 100, Попповъ 101, Пановъ 100, Симидовъ 110, Живковъ 106, Цановъ 110.

На дневенъ редъ за утрѣ, ще дойде разискването върху работата на тѣзи комисии. Сега моля Събранието да земе предъ видъ това, че е нуждно да се допълни бюрото за да се представи утрѣ на негова Свѣтлость, който благоизволи да опредѣли на 1 часъ ауденцията. На 7 часа довечера ще се съберемъ, за да си допълнимъ бюрото съ председателъ и подпредседателъ. Сега ще прочетемъ преводътъ на телеграммата, която мислимъ да испратимъ на Тѣхно Височество, родителитѣ на главата на държавата:

„До тѣхно Височество Князя и Княгиня Александръ Хесенски. Дармицадъ. Българско Нар. Събрание е честито да изрази дълбоката си симпатия и голѣмата си любовъ и неизгладимата си преданность къмъ Владѣтеля си, рѣши въ засѣданието си на 25 текущия, по случай на бившия празникъ на рождения денъ на Негова Свѣтлость Александра I, Августѣйшии Ванъ синъ, да поднесе предъ стѣпкитѣ на Ваше Велико Княжеско Височество своитѣ най истинни чувства и най дълбоко почитание“.

За Народното Събрание „Бюрото“

Савва Илиевъ. Азъ мисля да се избере бюрото утрѣ, и можемъ да захванемъ по рано, може би въ 7 часа, и тогазъ да довършимъ до 11 часа:

Митр. Мелетий. Одобрява ли се телеграммата? Думата „симпатия“, не зная до колко е умѣстна защото това значи на Български „съчувствие“ и не знае, до колко е това тука умѣстно да се каже.

Подпр. Славейковъ. Азъ трѣба да напомня че това е преводъ. Французки може да има по добро значение, и е повече умѣстно отъ колкото български думата „съчувствие“.

Митр. Мелетий. Не зная, „да ли може да

се каже“ съчувствие, защото „съчувствие“, е за човекътъ, който се намира въ бѣдно положение.

Единъ гласъ. Азъ мисля, че думата „симпатия“ не отговаря на думата „съчувствие“, защото Французки има друго значение.

Подпр. Славейковъ. Като не е компетентно Събранието да сѣди за фр. языкъ, тогазъ можемъ да оставимъ това и да го повѣримъ на чловѣци, които сѣ това направили.

Стамбуловъ. Азъ мисля, да се остави телеграммата до утрѣ, до дѣто се избере бюро, а днесъ да се съберемъ по 7 или по 8 часа, защото както казватъ да се съберемъ утрѣ по 7 или по 8 ч. това ми се види не съгдно, понеже чловѣкъ като засни не е господаръ на себе си, кога ще се пробуди. Така ще можемъ да свършимъ работата до 11 часа.

Станчевъ: Съгласявамъ се съ г-на Стамбулова, само трѣба да довършиме работата за комисията, защото не се е още опредѣлило, кога ще да представи доклада си.

Подпр. Славѣйковъ: Азъ се връщамъ на предложението на г-на Илиева. Това като стана понапрѣдъ, трѣба да се вотира; но азъ съмъ на мнѣнието на г-на Стамбулова, че утрѣ може единъ да засни, другъ да е записанъ съ друга работа, и така не ще можемъ да свършимъ изборитѣ за бюрото. Освѣнтъ това, бюрото трѣба да се приготви за да може да иде при Негова Свѣтлость, затова моля Нар. Събрание да приеме да се съберемъ тѣзи вечеръ. Нъ при всичко това можъ да дамъ на вотиране: ще ли Нар. Събрание да оставимъ за утрѣ или днесъ да свършимъ на вечеръ?

Савва Илиевъ. Тогазъ азъ отгѣлямъ предложението си.

Подпр. Славейковъ: Приема ли Нар. Събрание да се съберемъ днесъ по 7 часа? (Приема се). Който не приема да си дигне ржката. (Никой не дигна). Събранието се распуща до 7 часа.

Предсѣдателствующий: { **П. Р. Славейковъ.**

Секретари: { И. Даневъ.
Хр. Баларевъ.
Б. П. Золотовъ.
К. Коевъ.

Управитель на стенографическото бюро А. Безеншекъ.